

Research Article

แนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์เพื่อการผลิตที่มีประสิทธิภาพ ของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

Evaluating the achievement for the efficiency production Of Chiang Mai farmers

วีระศักดิ์ สมยานะ

Wirasak Somyana

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เชียงใหม่ ประเทศไทย

Faculty of Management Science, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai, Thailand

e-mail : w.somyana@gmail.com

Received: 2019-10-18

Revised: 2020-03-04

Accepted: 2020-05-16

บทคัดย่อ

การวิจัยเพื่อวิเคราะห์หาแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์เพื่อนำไปสู่การผลิตที่มีประสิทธิภาพของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) กับ 14 กลุ่มเกษตรกร ด้วยแนวคิดการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาตาม Diamond Model ของ Michael E. Porter อภิปรายผลด้วยข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ F ผลการวิจัยพบว่า เกษตร จ.เชียงใหม่ มีความต้องการที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของตนเอง โดยมีต้นทุนในการพัฒนาศักยภาพ รวมถึงมีแนวโน้มในการปรับตัวและรับข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นรากฐานของการผลิตที่มีประสิทธิภาพอย่างมีนัยสำคัญ จนสามารถกำหนดแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้กับเกษตรกรได้ โดยเริ่มจากใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ จากนั้นทำการวางแผนและควบคุมการผลิตอย่างเป็นระบบ เลือกใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมกับการผลิตของตนเอง จนรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายด้านการเกษตร ต่อด้วยการทำบัญชีฟาร์ม และหาความรู้ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การประเมินผลสัมฤทธิ์ ประสิทธิภาพการผลิต เกษตรกร อาเซียน

ABSTRACT

This research aims to analyze the ways to evaluate the achievement for effective production of Chiang Mai farmers. Participation Action Research (PAR) with 14 farmers and evaluation concept of the development were based on the diamond model of Michael E. Porter. Descriptive statistics used were percentage, standard deviation. Hypothesis used was F-statistics. The research found that agricultural community needs to increase their production efficiency. With the cost of studying the potential including the tendency to adapt and accept the proposal for development based on sufficiency economy philosophy are significant. The ways to increase production efficiency: there is a need to use resources efficiently, and the plan and control production should be done systematically. There is the need to choose the right resource for the production. There is also the need for grouping and creating agricultural networks followed by farm accounting and searching for knowledge on continuously increasing production efficiency.

Keyword: Achievement evaluation, Production efficiency, Farmer

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันต้องอาศัยภาคเกษตรเป็นฐานสำคัญ บทบาทภาคการเกษตรเป็นภาคส่วนที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ โดยประเทศไทยมีอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) ในไตรมาสที่ 3 ปี 2560 สูงถึงร้อยละ 9.9 โดยที่ภาคการเกษตรมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.8 ของ GDP ทั้งประเทศ (Office of The National Economic and Social Development Board, 2017) ทั้งนี้ภาคเกษตรได้ขยายตัวในเกณฑ์สูงต่อเนื่องตามการขยายตัวของผลผลิตสินค้าเกษตรสำคัญทุกหมวด ผลผลิตเกษตรที่เพิ่มขึ้นสูงสุด คือ ข้าวเปลือก (ร้อยละ 77.6) (Office of Agricultural Economic, 2017) สำหรับสาขาพืช ในไตรมาสที่ 3 ปี 2560 มีการขยายตัวร้อยละ 7.4

เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2559 โดยผลผลิตพืชที่สำคัญ คือ ข้าวนาปรัง มีอัตราการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 407.45 ส่วนข้าวนาปี มีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 51.61 ส่วนภาคเหนือสินค้าเกษตรที่สำคัญคือ ลำไย โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่มีผลผลิตเพิ่มขึ้น ร้อยละ 49.28 เนื่องจากต้นลำไยที่ปลูกปี 2557 เริ่มให้ผลผลิตประกอบกับสภาพอากาศเอื้ออำนวยกับการออกดอกและออกผล แต่ก็ยังส่งผลต่อราคาเช่นเดียวกัน แนวทาง คือ การหาตลาดส่งออกไปยังประเทศจีนซึ่งเป็นตลาดที่สำคัญของไทย มีความต้องการในการบริโภคสินค้าอย่างต่อเนื่องทั้งลำไยสดและผลิตภัณฑ์โดยมีมูลค่าการส่งออกสูงถึง 10,396.31 ล้านบาท มีอัตราการเพิ่มขึ้นจากปีก่อนถึง 66.21 (Office of Agricultural Economic, 2017) ดังนั้นเวทีการค้าและการพัฒนา

ภาคเกษตรจึงต้องมองในระดับที่ใหญ่มากขึ้น ตั้งแต่ระดับอาเซียน ระดับทวีปจนถึงระดับโลก และด้วยสภาพในปัจจุบันจนถึงอนาคต มีทั้งโอกาสในการพัฒนาและอุปสรรคของการแข่งขันและการกีดกันทางการค้า ดังนั้นเกษตรกรจึงต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้สามารถแข่งขันในเวทีที่ใหญ่ขึ้นเหล่านี้ให้ได้ ซึ่งปัจจุบันภาคการเกษตรของไทยยังถือว่ามีประสิทธิภาพการผลิตอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก โดยอ้างอิงจากรายงานของธนาคารโลก (The World Bank, 2017) ได้ทำการวัดประสิทธิภาพการผลิตของแรงงานในภาคการเกษตรของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก พบว่าไทยถูกจัดให้อยู่ในลำดับที่ 151 ของโลก สอดคล้องกับรายงานของคณะอนุกรรมการปฏิรูปการเกษตรและสภาพัฒนาแห่งชาติ (The Agricultural Reform Steering subcommittee and National Reform Council, 2016) พบว่า ปัญหาภาคการเกษตรที่สำคัญ คือ ปัญหาประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกรได้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ต้นทุนการผลิตสูงส่งผลต่อโครงสร้างและขีดความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรเกิดความอ่อนแอ ทำให้ต้องหาแนวทางในการพัฒนาภาคเกษตรไทยให้สามารถแข่งขันในภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการเกษตร ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่มีนโยบายตามยุทธศาสตร์ การเพิ่มประสิทธิภาพภาคการเกษตร โดยเฉพาะการบริหารจัดการสินค้าเกษตรและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันโดยมีนโยบายการวิจัยที่ต้องลงสู่ชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้ด้านการพัฒนา

เศรษฐกิจการเกษตรนั้น จังหวัดเชียงใหม่ถือว่าเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพด้านการเกษตรในลำดับต้น ๆ ของประเทศไทย มีความพร้อมในการพัฒนาด้านการเกษตร (Chiang Mai Province, 2016) ทั้งนี้ในปี 2560 กรมส่งเสริมการเกษตรได้เน้นนโยบายการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรให้กับเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ด้วย 5 ยุทธศาสตร์ คือ 1) สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร 2) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานสินค้า 3) เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม 4) บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน และ 5) พัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐเพื่อนำพาเกษตรกรก้าวไปสู่ไทยแลนด์ 4.0 สอดรับกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของรัฐบาล และ “การยกระดับมาตรฐานการเกษตรสู่ความยั่งยืน” ด้วยการปรับเปลี่ยนการผลิตแบบเดิม ๆ สู่การผลิตที่เป็นระบบ มีการวางแผน มีมาตรฐาน และเป็นแบบอย่างในการขยายผลต่อไป สอดคล้องกับผลการทบทวนและวิเคราะห์สถานการณ์และทิศทางการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ต่อภาคเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีหน่วยงานเข้าร่วมทั้งภาครัฐ เอกชน รัฐวิสาหกิจ และชุมชนเกษตรรวมถึง อปท. จังหวัดเชียงใหม่ วีระศักดิ์ สมยานะ (Somyana, 2016) สะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นกับภาคเกษตรของท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ที่นำไปสู่โจทย์การวิจัยเพื่อวิเคราะห์หาแนวทางผลสัมฤทธิ์ให้เกษตรกรมีการผลิตที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์แนวทางผลสัมฤทธิ์อันนำไปสู่การผลิตที่มีประสิทธิภาพของกลุ่มเกษตรกร จ.เชียงใหม่

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

ทราบแนวทางที่จะนำไปสู่การผลิตที่มีประสิทธิภาพของกลุ่มเกษตรกร จ.เชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

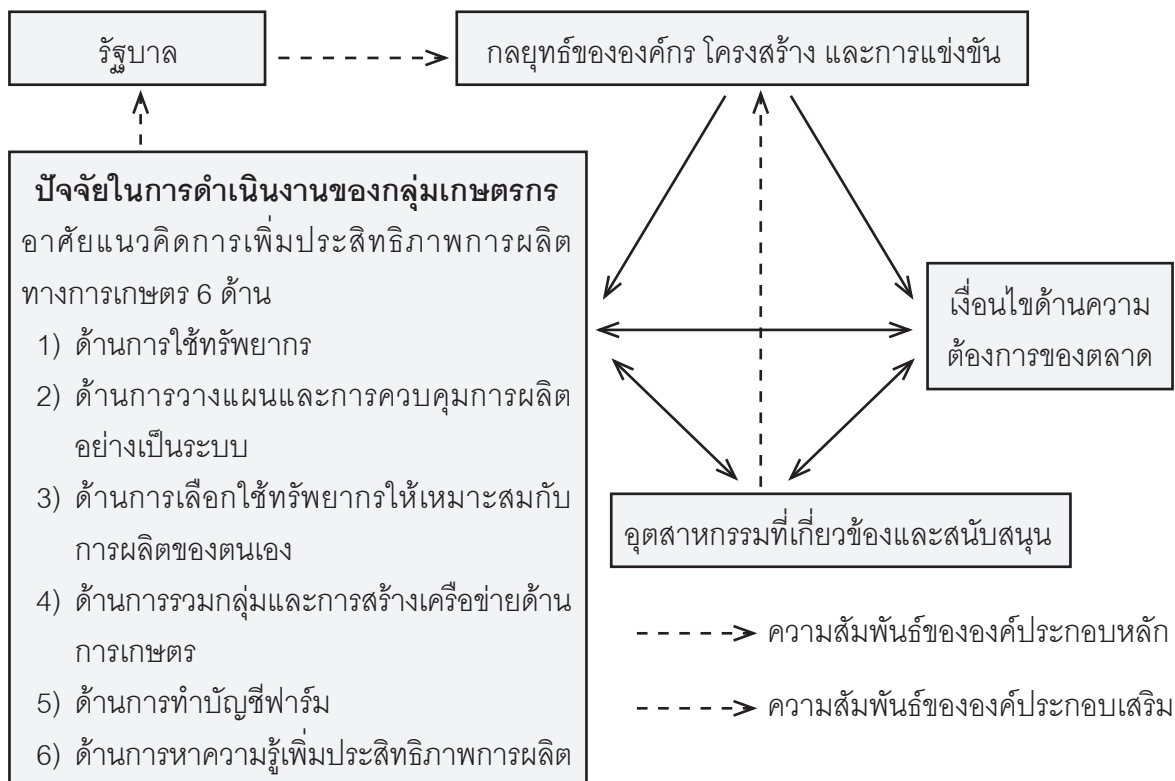
1) ขอบเขตด้านประชากร คือกลุ่มเกษตรกรประจำตำบลที่ขึ้นทะเบียนของสำนักงานเกษตรตำบลจำนวน 205 ตำบลทั้งจังหวัดเชียงใหม่ 25 อำเภอ ในปี 2560

2) ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ บริบทของ

กลุ่มเกษตรกรทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการใช้ทรัพยากร 2) ด้านการวางแผนและการควบคุมการผลิตอย่างเป็นระบบ 3) ด้านการเลือกใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมกับการผลิตของตนเอง 4) ด้านการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายด้านการเกษตร 5) ด้านการทำบัญชีฟาร์ม และ 6) ด้านการหาความรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้อาศัยแบบจำลอง Diamond Model ของ Michael E. Porter (1990) โดยประยุกต์แนวคิดการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต 6 ด้าน เป็นปัจจัยในการดำเนินงาน ดังภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ปี 2560

1) ประเภทการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดตัวอย่าง โดยวิธีสุ่ม

เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) กับกลุ่มเกษตรกรจ.เชียงใหม่ เพื่อให้ได้แนวทางในการประเมินผลสัมฤทธิ์ที่จะนำไปสู่การผลิตที่มีประสิทธิภาพของเกษตรกร

2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

แบบเจาะจงตามวัตถุประสงค์ (purposive sampling) โดยอาศัยความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 207 ตำบล ที่มีกลุ่มเกษตรกรที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานเกษตรตำบล พบว่ามีกลุ่มเกษตรกรทั้งสิ้น 32 ตำบล และคัดเลือกโดยศึกษาถึงศักยภาพ และความต้องการของกลุ่มเกษตรกรที่จะพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตได้ จำนวน 12 ตำบล 14 กลุ่มเกษตรกร ดังตารางที่ 1

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดประชากรในจังหวัดเชียงใหม่ คือ กลุ่มเกษตรกรในชุมชนจากอำเภอต่าง ๆ ทั้งหมด 25 อำเภอ 207 ตำบล ที่ขึ้นทะเบียนเป็นกลุ่มเกษตรกรของสำนักงานเกษตรตำบล

ตารางที่ 1 รายชื่อกลุ่มเกษตรกรที่มีศักยภาพในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล	กลุ่มเกษตรกร
1	สันกำแพง	ทต.ออนใต้	กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว
2	พร้าว	อบต.น้ำแพร่	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ดอกคำ
3	แม่ฮาด	อบต.บ้านหลวง	เกษตรกรผู้ปลูกเสาวรสอินทรีย์
4	สารภี	ทต.หนองแฝก	กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ ผู้ปลูกลำไย
5	สารภี	ทต.ชมพู	กลุ่มชุมชนประมงครบวงจรท้องถิ่นตำบลชมพู
6	สารภี	ทต.ชมพู	กลุ่มเกษตรกรลำไยจัมโบ้
7	แมริม	อบต.ห้วยทราย	เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์
8	หางดง	ทต.น้ำแพร่พัฒนา	กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์
9	สันป่าตอง	อบต.ท่าวังพร้าว	กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไยตำบลท่าวังพร้าว
10	สันป่าตอง	ทต.ยูงหัว	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเห็ดกึ่งแลหลวง (P.J. ฟาร์ม)
11	สันป่าตอง	อบต.บ้านกลาง	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตเกษตรบ้านสันกอเกิด
12	สันป่าตอง	ทต.บ้านแม่	กลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวอินทรีย์
13	สันป่าตอง	อบต.น้ำบ่อหลวง	กลุ่มเกษตรกรปลูกลำไยปลอดภัย
14	สันป่าตอง	อบต.น้ำบ่อหลวง	เกษตรกรผู้ปลูกหอมหัวใหญ่

ที่มา: จากการวิจัย

3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1) แบบประเมินศักยภาพและความต้องการของกลุ่มเกษตรกรที่จะพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต

2) แบบฟอร์มวิเคราะห์และประเมินผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนา 6 มิติ ของ Diamond Model ของ Michael E. Porter (1990)

4) การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ประเภทของข้อมูล

1) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการสำรวจสอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกร 14 กลุ่มตามบริบท 6 ด้าน

2) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์เพื่อการผลิตที่มีประสิทธิภาพ

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์และอภิปรายผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ F

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มเกษตรกรทั้ง 14 กลุ่มมีศักยภาพในการผลิต โดยพบว่าปัจจัยที่สำคัญที่สุด ได้แก่ สินค้าของกลุ่มเกษตรกรมีตลาดรองรับ (ร้อยละ 30.00) รองลงมา คือ กลุ่มเกษตรกรมีผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิต และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้สนใจ (ร้อยละ 22.50) กลุ่มมีสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิตด้านการตลาด การแปรรูป การจัดการบัญชี การ

เก็บเกี่ยวผลผลิต และการประชาสัมพันธ์ (ร้อยละ 12.50) ผู้นำและเกษตรกรมีความเข้มแข็ง มีความสามัคคีกันภายในกลุ่ม และมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรของกลุ่มให้ดียิ่งขึ้น สินค้าเกษตรของกลุ่มมีคุณภาพ มีความปลอดภัยสูง โดยจะต้องผ่านการตรวจสอบคุณภาพทุกครั้งก่อนนำไปจำหน่าย การตลาดสินค้าของกลุ่มมีการใช้เทคโนโลยี (ระบบอินเทอร์เน็ต, webpage, facebook และline) และใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่ม และสินค้าเกษตรของกลุ่มได้รับการรับรองมาตรฐานขั้นปลอดภัย (Safety Level) มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Aquaculture Practice, GAP) หรือมีเอกสารในการรับรองความปลอดภัย ทั้งหมดมีจำนวน (ร้อยละ 7.50) และเกษตรกรเน้นการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักในการเพาะปลูกพืช และกลุ่มมีการทำเกษตรในระบบอินทรีย์แบบครบวงจร (ร้อยละ 2.50) ส่วนประเด็นโอกาสที่สำคัญที่สุด ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรมีหน่วยงานที่คอยให้ความช่วยเหลือทั้งด้านความรู้และเงินทุน (ร้อยละ 52.17) รองลงมา คือ สินค้าเกษตรมีความต้องการระดับประเทศ ทั้งในกลุ่มลูกค้ารายใหญ่และรายย่อย (ร้อยละ 39.13) และพื้นที่ทำการเกษตรเหมาะแก่การเพาะปลูกพืชและมีปริมาณน้ำเพียงพอ (ร้อยละ 8.70)

สำหรับประเด็นปัญหาของกลุ่มเกษตรกรพบว่าไม่มีความหลากหลายในกลุ่มผู้บริโภค (ร้อยละ 47.06) รองลงมา คือ เกษตรกรยังขาดความสามารถในการผลิตสินค้าให้ได้ปริมาณที่มากและยังขาดความสามารถในการควบคุมปริมาณคุณภาพผลผลิตในแต่ละรอบการผลิต (ร้อยละ 35.29) ความสามารถของเกษตรกรในการจัดการ

ฟาร์มอย่างมีระบบยังมีไม่มาก (ร้อยละ 11.76) และสินค้าเกษตรของกลุ่มมีข้อจำกัดในความหลากหลายของตัวสินค้าให้เข้ากับแต่ละกลุ่มลูกค้าจำนวน 1 กลุ่ม (ร้อยละ 5.88) ส่วนประเด็นอุปสรรคที่สำคัญที่สุด ได้แก่ การแข่งขันของสินค้าเกษตรในพื้นที่และในตลาดสูง (ร้อยละ 46.67) รองลงมาคือ เกษตรกรขาดอำนาจในการต่อรองพ่อค้าคนกลาง (ร้อยละ 40.00) กลุ่มเกษตรกรขาดแคลนแรงงานในการผลิตเนื่องจากค่าแรงที่สูงขึ้น และพื้นที่ทำการเกษตรเหมาะสมแก่การปลูกพืชแต่ปริมาณน้ำยังมีไม่เพียงพอ (ร้อยละ 6.67)

จากการวิจัยได้ทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า 1) ชุมชนเกษตรใน จ.เชียงใหม่ มีความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรทั้งสิ้น 32 ตำบล 2) ชุมชนเกษตรใน จ.เชียงใหม่ มีต้นทุนในการพัฒนาศักยภาพในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรจำนวน 12 ตำบล 3) ชุมชนเกษตรใน จ.เชียงใหม่ มีแนวโน้มในการปรับตัวและรับข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรจำนวน 14 กลุ่มเกษตรกร และ 4) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถเป็นรากฐานของการพัฒนาศักยภาพในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรและความสามารถของภาคการเกษตร จ.เชียงใหม่ ได้ด้วยความเชื่อมั่นที่ 99% ตามลำดับขั้นของการพัฒนา 6 ด้าน โดยผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวสามารถกำหนดแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของกลุ่มเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพมากขึ้นโดยแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของกลุ่มเกษตรกร 6 แนวทางตามลำดับของผลสัมฤทธิ์ ดังนี้ แนวทาง

ที่ 1 คือการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และผลิตให้ได้มากที่สุด (ร้อยละ 26.19) แนวทางที่ 2 คือ เกษตรกรควรมีการวางแผนและควบคุมการผลิตด้านการเกษตรอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานที่คงที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (ร้อยละ 23.81) แนวทางที่ 3 คือการหาแนวทางในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร โดยเกษตรกรสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับการผลิตของตนเอง สามารถทำได้ในหลายรูปแบบ เช่น การลดเวลาในการผลิต การลดต้นทุนของวัตถุดิบ การลดจำนวนของเสียจากการผลิต การใช้เทคนิคการเพิ่มผลผลิตโดยพิจารณาจากวิธีการทำงาน (การจัดระบบการทำงาน) การเพิ่มผลผลิตโดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยการผลิต และการเพิ่มผลผลิตโดยพิจารณาระบบการจัดการของวัสดุ (ร้อยละ 21.43) แนวทางที่ 4 คือสู่การรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายด้านการเกษตร เพื่อให้เกิดการช่วยเหลือด้านการผลิต การให้ความรู้ซึ่งกันและกัน การสร้างตลาดร่วมกัน เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตแก่เกษตรกรโดยใช้ค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดด้วย (ร้อยละ 11.91) แนวทางที่ 5 คือกลุ่มเกษตรกรควรทำบัญชีฟาร์มโดยการจดบันทึกข้อมูลโดยเฉพาะต้นทุนการผลิต โดยต้นทุนการผลิตจะแบ่งเป็น 1) ต้นทุนการผลิตทางตรง 2) ต้นทุนการผลิตทางอ้อม และ 3) ต้นทุนในการจัดส่งสินค้า เกษตรกรจึงควรจดบันทึกเป็นค่าประมาณการ เพื่อให้ทราบถึงต้นทุนที่ใช้ในการผลิตในแต่ละรอบการผลิต (ร้อยละ 9.52) และแนวทางที่ 6 คือเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร ควรมี

ความกระตือรือร้นในการหาความรู้ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอย่างสม่ำเสมอ และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงพัฒนาด้านการผลิตจากหน่วยงานที่มาให้ความรู้มากขึ้น (ร้อยละ 7.14)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยได้ทำการวิเคราะห์และประเมินผลโดยใช้แบบจำลอง Diamond Model ของ Michael E. Porter (1990) และแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีปัจจัยส่งเสริมและทำลายสู่ความเป็นเลิศต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของกลุ่มเกษตรกร ประกอบไปด้วย 1) ปัจจัยในการดำเนินงาน (Factor condition) 2) เงื่อนไขด้านความต้องการของตลาด (Demand condition) 3) อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน (Related and supporting industries) 4) กลยุทธ์ โครงสร้าง และการแข่งขัน (Firm Strategy Structure and Rivalry) 5) รัฐบาล (Government) และ 6) เหตุสุกวิสัย หรือโอกาส (Chance) ทำให้นักวิจัยเห็นถึงศักยภาพของชุมชนในแต่ละแห่ง (จุดแข็งและโอกาส) และทราบแนวทางในการพัฒนาศักยภาพด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของกลุ่มเกษตรกร ทั้งหมด 6 ประเด็น ซึ่งประเด็นที่สำคัญที่สุด คือ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของกลุ่มเกษตรกร โดยการใช้ทรัพยากรในการดำเนินการด้านการเกษตรของกลุ่มให้คุ้มค่ามากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (Office of Agricultural Economic, 2011) ซึ่งได้ศึกษา ประสิทธิภาพการผลิตทั่วเหลือ่ง ให้ข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตและประสิทธิภาพทางเทคนิคการผลิต โดยส่งเสริมให้ความรู้ด้านการผลิตที่ถูกต้องแก่เกษตรกร เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการ

ฟาร์มโดยการลดปัจจัยการผลิตที่ไม่ส่งผลต่อการเพิ่มผลผลิต เช่นเดียวกับงานวิจัยของ อินทิรา มุงเมือง และบุญสม วราเอกศิริ (Moongmuang & Waraegsiri, 2016) ซึ่งได้ศึกษารูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิในจังหวัดเชียงราย พะเยา และเชียงใหม่ พบว่าปัจจัยที่สำคัญต่อความสำเร็จของเกษตรกร คือการจัดการฟาร์มและการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีสามารถลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต และควรส่งเสริมให้เกษตรกรบริหารฟาร์มให้มีประสิทธิภาพทางเทคนิคในระดับสูง โดยต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมร่วมด้วย ดังงานของ Brian A. Keating and group (2009) ที่ได้วิจัยเรื่อง Eco-efficient Agriculture: Concepts, Challenges, and Opportunities. ที่ให้ความสำคัญเรื่องการจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับงานของ Dongpo Li, Shigryoshi Takeuchi and Teruaki Nanseki (2012) เรื่อง Measurement of Agricultural Production Efficiency and the Determinants in China Based on a DEA Approach: A Case Study of 99 Farms from Hebei Province. ที่ได้เน้นย้ำถึงการส่งเสริมโดยภาครัฐเชิงบูรณาการ โดยเฉพาะด้านการตลาดสินค้าเกษตร หรือแม้แต่ L.O. Akhilomen and group (2015) ที่ได้เสนอให้ภาครัฐวางแผนตั้งแต่ระดับฟาร์มถึงภาคอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร เป็นสำคัญ

งานวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่ พรชัย เจดามาน (Jedama, 2013) ได้สรุปคือ ประเด็นของเศรษฐกิจพอเพียงในระบบการผลิตที่เน้นความประหยัดและใช้ปัจจัยการผลิต

ไม่เกินความจำเป็น นอกจากนี้ยังต้องอาศัยประสบการณ์ที่สั่งสมมาอย่างถูกต้องที่เรียกว่าภูมิปัญญา ของเกษตรกรเองในการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราพร ปาลี, กมล งามสมสุข และเยาวเรศ เชาวันพูนผล (Palee, Ngamsomsuke & Chaovanapoonphol, 2012) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพทางเทคนิคของการผลิตข้าวเหนียวในอำเภอหางดงและอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพทางเทคนิคการผลิตของเกษตรกรมากที่สุดถึงร้อยละ 60 คือ ประสิทธิภาพในการผลิตของเกษตรกรนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

1) สำหรับการวิจัยในระยะต่อไปควรที่จะศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของทุกชุมชนทั้ง 207 ชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นตัวแทนของชุมชนในการวางแผนการพัฒนาการเกษตรด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดเชียงใหม่

2) ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายควรบูรณาการการทำงานกับชุมชนนอกจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายของการขยายผลการวิจัยให้เกิดประโยชน์ของการนำไปใช้ให้มากขึ้น

REFERENCES

- Akhilomen, L.O. & Group. (2015). **Economic Efficiency Analysis of Pineapple Production in Edo State, Nigeria: A Stochastic Frontier Production Approach**. American Journal of Experimental Agriculture, ISSN: 2231-0606, Vol.: 5, Issue.: 3.
- Chiangmai Province. (2016). **Strategic Plan for Chiang Mai Development**. (Online). Available: http://www.chiangmai.go.th/managing/public/document_list/2?
- E. Porter, M. (1990). **The Competitive Advantage of Nations: With a new Introduction**. New York. USA. Free Press.
- Jedaman, P. (2013). **Human Resource Management using with your Heart and your Brian**. Bangkok: Soutpaisal building.
- Keating, B. A. & Group. (2009). **Eco-efficient Agriculture: Concepts, Challenges, and Opportunities**. Vol. 50. No. Supplement_1, p. S-109-S-119: Crop Science Society of America.
- Li, D. Takeuchi, S. & Nanseki, T. (2012). **Measurement of Agricultural Production Efficiency and the Determinants in China Based on a DEA Approach: A Case Study of 99 Farms from Hebei Province**. Kyushu University: Japan.
- Moongmuang, I. & Waraagsiri, B. (2016). **The Pattern of Factors Contributing to the Success of Organic Thai Jasmine Rice Growers in Chiang Rai, Phayao, and Chiang**

Mai Provinces. Journal of Management Science Chiangrai Rajabhat University. 12(1). 117-140

Office of Agricultural Economic. (2017). **Situation of important agricultural products and trends for 2017.** Ministry of Agricultural and Cooperatives. Retrieved November 20, 2017, from: http://www.oae.go.th/download/document_tendency/agri_situation2560.pdf.

Office of Agricultural Economic. (2011). **Study on soybean production efficiency.** Agricultural Economic research No.103. Ministry of Agricultural and Cooperatives.

Office of The National Economic and Social Development Board. (2017). **GDP in Q3/2017 and trends in 2017 – 2018.** Retrieved November 20, 2017, from: http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=5165

Palee, J. Ngamsomsuke, K. & Chaovanapoonphol, Y. (2012). **Technical efficiency analysis of glutinous rice production in Hang Dong and San Pa Tong Districts, Chiang Mai.** Theses. Chiang Mai: Chiang Mai University.

Somyana, W. (2016). **Strategic plan to enhance the ability of Chiang Mai communities in ASEAN Community under the academic collaboration with Chiang Mai Rajabhat University (SCAC-CMRU) Phase 2.** Department of Economic: Chiang Mai Rajabhat University.

The Agricultural Reform Steering subcommittee and National Reform Council. (2016). **Reform of agriculture in Thailand the Agricultural Reform Steering subcommittee National Reform Council.** National Reform Council. Retrieved November 20, 2017, from: https://www.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/service/more_news.php?cid=9

The World Bank. (2017). **Agriculture value added per worker (constant 2010 US\$).** (online). Source: <https://data.worldbank.org/indicator/EA.PRD.AGRI.KD>